

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Asetusluonnoksen 2§:än (Alkuhaastattelun sisältö) on lisätty, että monialaisessa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa on selvitettävä maahanmuuttajan mielenterveys- ja kuntoutuspalveluiden tarpeet ja sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeet. Onko tarkoituksena, että haastattelun suorittaa tältä osin ainoastaan sosiaali- terveydenhuollon ammattihenkilö? Ao. tiedot ovat asiakastietolain mukaisia asiakastietoja, joiden käsittelystä säädetään asiakastietolaissa (L 703/2023) ja käyttöoikeusasetuksessa. Ts. katsomme tulevan vielä erikseen ratkaistavaksi, miten alkuhaastattelussa varmistetaan kotoutujan tietosuoja ja asiakastiedon salassapito sekä käsittely vain siinä laajuudessa kuin kotouttaminen edellyttää.

Monialainen kotoutumissuunnitelma olisi tarkistettava vähintään kuuden kuukauden välein (kotoutumislaki 22§). Hyvinvointialueen tehtäväksi tulee myös tietojen tallentaminen valtakunnalliseen tietovarantoon, kun suunnitelmaa tarkistetaan ja muutetaan vain hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan palvelun osalta kotoutumislaki 76§).

Edellä mainituilla kotoutumisen tukemisen toimenpiteillä on vaikutusta hyvinvointialueen toimintaan, jotka tulee riittävällä resursoinnilla ja niitä vastaavalla valtionrahoituksella varmistaa.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Monikielinen yhteiskuntaorientaation vähimmäisisältö on kattava ja aiheet ovat tärkeitä. Yhteiskuntaorientaatioasetus on kannatettava sekä sisällön että toteutuksen osalta. Hyvinvointialueen näkökulmasta yhteiskuntaorientaatio ja sen edistäminen kuitenkin asemoituu erityisesti kuntien järjestämisvastuulle, hyvinvointialueen keskittyessä sote-palvelujen tuotantoon.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Edustajanpalkkioasetuksen mukaiset korvausperusteet rajataan hyvin tiukasti tuntimäärien suhteen. Tämä voi aiheuttaa sen, ettei lapsen edun mukainen työskentely toteudu edustajan tehtävässä. Asetuksen mukainen korvaustaso ei kannusta edustajan tehtävässä toimimiseen. Korvauksen (palkkion) määrä olisi asianmukaista sitoa johonkin yleistä kustannuskehitystä kuvaavaan indeksiin ja olla lähtötasoltaan verrattavissa esim. lastensuojelun edunvalvojan palkkiotasoon.

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Asetusluonnoksen 2 §:n taustalla olevissa laskelmissa tulkitsemiskustannusten kokonaiskorvaustasoa alennettiin (vähennys 3,1 Meur) ja tulkitsemiskustannuksien korvaus on sisällytetty osaksi laskennallista korvausta; tämän jyvityksen myötä tulkitsemiskustannusten korvauksen aika on käytännössä lyhentynyt ja kustannusriski tulkkauksen kustannuksista on siirretty maksettavaksi kunnille ja hyvinvointialueille. Asiantilaa ei voi pitää toivottavana hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne kokonaisuutena huomioon ottaen.

Laskennallisten korvausten tasoa hyvinvointialueiden osalta tulisi kasvattaa nykyehdotuksesta; niin että sillä tosiasiallisesti katetaan tulkkaus- ja turvatakan kustannuksien kuluriski ja turvataan muiden kotoutumista tukevien palveluiden riittävyys ja niiden vaatimat resurssit.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Kotoutumislain 76§:n ja tietoasetuksen luonnoksen 3 §:n mukaan hyvinvointialueen on tallennettava valtakunnalliseen tietovarantoon kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa monialaisen kotoutumissuunnitelman tarkistamiseen liittyvät välttämättömät tiedot, kun suunnitelmaa tarkistetaan ja muutetaan vain hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan palvelun osalta. Tällöin hyvinvointialueen tulisi tallentaa tarkistamisen prosessia ja sisältöä koskevat tiedot tietovarantoon (vrt. Muistioloannos 5_tietoasetus).

Satakunnan hyvinvointialue kokee tietoasetukseen liittyvät esitykset tarpeellisena kotoutumislain systematiikan näkökulmasta. Mutta tämä käytännössä tarkoittaa kuitenkin sitä, että hyvinvointialueiden sote-ammattilaisten on perehdyttävä tähän uuteen valtakunnalliseen tietovarannon järjestelmään ja sen käyttöön. Uuden tietojärjestelmän käyttöönotto ja käytön opettelu sekä osaamisen jatkuva varmistaminen vaativat panostusta/-resurssointia hyvinvointialueilta. Hyvinvointialueille tulisi antaa riittävästi aikaa ja resursseja ottaa haltuun tämä uusi toimintatapa. On myös varmistettava, että tietovarantoon tallentuu, käsittely- ja salassapitovaatimukset huomioiden, vain niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä kotoutumisen näkökulmasta.

Yleisenä huomiona lausuttavista asetuksista katsomme hiukan epätarkoituksenmukaiseksi säätää po. asioista viisi erillistä valtioneuvoston asetusta. Lainkäyttäjän kannalta selkeämpää olisi koota

asiat yhdeksi asetukseksi ("kotoutumisasetus"). Samalla voitaisiin harkita myös, mikä on se tarkoituksenmukainen taso, jolla esim. palvelutarpeen arvioinnin sisältö kirjataan säädöstekstiksi.

Satakunnan hyvinvointialue

Kirsi Varhila

hyvinvointialuejohtaja

Muut huomiot

-

Varhila Kirsi
Satakunnan hyvinvointialue

Tapiola Jukka
Satakunnan hyvinvointialue